

ВПЛИВ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ НА ТРАНСФОРМАЦІЮ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНЦІВ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У роботі проаналізовано вплив війни на трансформацію громадянської ідентичності українців у XXI столітті. Визначено основні чинники формування сучасної громадянської свідомості в умовах збройної агресії, охарактеризовано роль національної єдності, суспільної мобілізації та волонтерського руху у процесі зміцнення громадянської ідентичності. Обґрунтовано значення війни як каталізатора консолідації українського суспільства та посилення національної самосвідомості.

Ключові слова: громадянська ідентичність, війна, українське суспільство, національна свідомість, суспільна мобілізація, волонтерський рух.

Abstract

The paper analyzes the impact of war on the transformation of Ukrainian civic identity in the twenty-first century. The main factors influencing the formation of modern civic consciousness under conditions of armed aggression are identified. The role of national unity, social mobilization, and the volunteer movement in strengthening civic identity is characterized. The significance of war as a catalyst for the consolidation of Ukrainian society and the enhancement of national self-awareness is substantiated.

Keywords: civic identity, war, Ukrainian society, national consciousness, social mobilization, volunteer movement.

Вступ

Громадянська ідентичність є важливою складовою функціонування сучасної держави та суспільства. Вона визначає усвідомлення людиною своєї належності до політичної спільноти, готовність брати участь у суспільному житті та нести відповідальність за майбутнє країни. В умовах війни процеси формування та трансформації громадянської ідентичності набувають особливого значення, оскільки зовнішня загроза сприяє переосмисленню суспільних цінностей, посиленню соціальної згуртованості та формуванню спільного бачення національного розвитку.

Метою роботи є аналіз впливу війни на трансформацію громадянської ідентичності українців та визначення основних чинників, які сприяють консолідації суспільства в умовах збройного конфлікту.

Результати дослідження

Громадянська ідентичність є динамічним явищем, яке формується під впливом історичних, політичних і соціокультурних чинників. Війна виступає одним із найпотужніших факторів її трансформації, оскільки змінює систему суспільних цінностей та стимулює процеси самоусвідомлення громадян [1].

Після початку російської агресії проти України у 2014 році та особливо після повномасштабного вторгнення у 2022 році відбулося суттєве посилення громадянської самоідентифікації українців. Значна частина населення почала більш активно ототожнювати себе з українською державою, її історією, культурою та політичними цінностями. Війна сприяла формуванню усвідомлення спільної відповідальності за захист незалежності та суверенітету держави [2].

Одним із проявів трансформації громадянської ідентичності стало зростання рівня суспільної мобілізації. Мільйони громадян долучилися до волонтерської діяльності, підтримки військовослужбовців, допомоги внутрішньо переміщеним особам та участі в гуманітарних ініціативах. Волонтерський рух став важливим механізмом зміцнення горизонтальних зв'язків у суспільстві та розвитку громадянської відповідальності [3].

Важливу роль у формуванні сучасної громадянської ідентичності відіграє національна єдність. В умовах війни зростає значення спільних символів, історичної пам'яті та національних цінностей, які сприяють консолідації суспільства незалежно від регіональних, мовних чи соціальних відмінностей. Громадянська ідентичність дедалі більше ґрунтується на спільному прагненні захистити державу та демократичні принципи її розвитку. Суттєвий вплив на трансформацію громадянської ідентичності мають сучасні інформаційні технології. Соціальні мережі, цифрові платформи та онлайн-медіа забезпечують швидке поширення інформації та підтримують відчуття належності до єдиної

громадянської спільноти. Водночас вони стають інструментом протидії інформаційним загрозам та дезінформації[4].

Висновки

Отже, війна суттєво вплинула на трансформацію громадянської ідентичності українців, сприяючи посиленню національної єдності, громадянської активності та суспільної відповідальності. В умовах збройної агресії сформувалися нові механізми суспільної мобілізації та консолідації, які зміцнили зв'язок громадян із державою. Сучасна громадянська ідентичність українців дедалі більше базується на усвідомленні спільних цінностей, відповідальності за майбутнє країни та готовності захищати її незалежність.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Головаха С. І., Паніна Н. В. Українське суспільство: моніторинг соціальних змін. Київ : Інститут соціології НАН України, 2022. (дата звернення 28.05.2026)
2. Касьянов Г. В. Україна 1991–2024: нариси новітньої історії. Київ : Наш Формат, 2024. (дата звернення: 29.05.2026).
3. Волонтерський рух в Україні в умовах війни // Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <https://niss.gov.ua> (дата звернення: 30.05.2026).
4. Бекешкіна І. Е. Громадянська ідентичність та суспільна консолідація в Україні. Київ : Фонд «Демократичні ініціативи», 2023. (дата звернення: 31.05.2026).

Вовк Олександр Дмитрович – студент групи ІПІ-24б, факультет інформаційних технологій та комп'ютерної інженерії, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vovks6319@gmail.com

Vovk Oleksandr Dmytrovych – Faculty of Information Technologies and Computer Engineering, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vovks6319@gmail.com

Науковий керівник – Герасимов Тимофій Юрійович – доктор історичних наук, доцент кафедри суспільно-політичних наук, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, Україна, e-mail: timger84@gmail.com

Supervisor – Gerasyov Tymophiy – doctor of historical sciences, assistant of professor of Social and Political Sciences, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia. e-mail: timger84@gmail.com